

RMI

REVISTA
MONUMENTELOR
ISTORICE

1/2017

POST '90

6	Editorial Ștefan Bâlici

1

8	Dosar tematic	10	Despre formarea actualului și viitorului „arhitect-restaurator” – varianta „Ion Mincu”, București. Hanna Derer
		16	Re/Înființarea DM(AS)I. Un gest prematur în istoria protecției monumentelor istorice Peter Derer
		22	Studiile istorice din perspectivă bucureșteană Irina Popescu-Criveanu
		34	Un patrimoniu necunoscut: studiile istorico–arhitecturale ale arhitecturii urbane Nicolae Lascu
		40	Un public pentru Françoise Choay Kázmér Kovács
		44	Patrimoniul cultural, politica identității și cunoașterea științifică Gheorghe Alexandru Niculescu

2

56	Studii și cercetări	58	A construi sau a nu construi în Piața Revoluției din București? – o dilemă din perspectivă istorică Adrian Crăciunescu
		68	Câmpul istoric Mărăști Raluca Iosipescu
		76	Construcții școlare în ultimul sfert al sec. al XIX-lea în satele săsești din Țara Bârsei Adriana Stroe, Aurelian Stroe
		82	Biserica lui Bucur Ciobanul. Dincolo de legende Sergiu Iosipescu, Raluca Iosipescu

3

90	Dosar de restaurare	92	Restaurarea și revitalizarea Castelului Bánffy din Bonțida, jud. Cluj Csilla Hegedüs, Zsuzsanna Eke, Dorottya Makay
		104	Conacul P. P. Carp din Țibănești, jud. Iași Batem fierul la Conac! 2005–2017 Note pe marginea unei strategii în favoarea patrimoniului construit Șerban Sturdza, Alexandra Mihailciuc
		118	Restaurarea Arcului de Triumf din București Aurora Târșoagă
		128	Reabilitarea și promovarea identității culturale a Pieței Cetății și a Turnului Ștefan din Baia Mare Ildiko Mitru

4

136	Portret		Arhitect Rodica Mănciulescu
		138	100 de ani de la naștere Cristina Mănciulescu, Ștefan Mănciulescu
		148	Proiecte de restaurare Anca Filip

5

160	Eseu fotografic		Ștergeri incomplete Andrei Mărgulescu

6

172	Recenzii	174	Alexandra Mihailciuc „În jurul focului. Arhitectură, tradiție și inovație în sisteme de încălzire și gătit” Corina Mihăescu
		178	Roberta Grignolo „Diritto e salvaguardia dell'architettura del XX secolo Law and Conservation of the 20 th Century Architecture” Oana Țiganea
		182	Alexandru Mexi „Grădinile Castelului Peleş. Mitologie dinastică și peisaj cultural” Ioana Tudora
		184	Jan Hülsemann „Casa țărănească săsească din Transilvania. Ghid pentru restaurarea caselor vechi” Iozeфина Postăvaru

Conacul P. P. Carp din Țibănești, jud. Iași

Batem fierul la conac! 2005–2017

Note pe marginea unei strategii în favoarea patrimoniului construit

↳ **Șerban Sturdza** Laborator de arhitectură Prodid
prodidbucuresti@gmail.com

↳ **Alexandra Mihailciuc** Asociația Maria
avmihailciuc@yahoo.com

Cuvinte cheie

- regenerare-reciclare
- comunitate și coeziune socială
- educație prin restaurare
- meșteșuguri tradiționale
- tehnici experimentale
- arhitectură prin experiență directă
- patrimoniul pentru toți
- sustenabilitate rurală
- eco-economie
- resurse locale

Rezumat

Proiectul de arhitectură a început acum 11 ani, într-o casă monument istoric – conacul Petre P. Carp, confiscat în 1949 și retrocedat ca ruină. Recuperarea acestei proprietăți a mizat pe găsirea unor modalități de reciclare creativă, pe o schimbare de funcțiune, din reședință în centru de studiu pentru meserii tradiționale și arhitectură. Astfel a fost generat proiectul „Batem fierul la conac!”, numele sub care coexistă o școală continuă de fierărie adresată în mod gratuit localnicilor din Țibănești (Iași), o suită de workshopuri de meșteșuguri tradiționale și tehnici experimentale adosate Conacului Carp și o colecție de obiecte create în acest context.

Cum poate fi folosit un monument istoric degradat? Cum poate fi reintegrat în viața comunității? Ce întreține de la sine viața de acolo? Cum se rezolvă problema proximităților? Care sunt politicile pentru patrimoniu care se pot desprinde din acest studiu de caz și care pot fi preluate și folosite în alte situații?, iată miezul utilității acestui text.

Fig. 1 Spațiul comunitar „Batem fierul la conac!”, despărțit prin vitrină de atelierul de fierărie, Țibănești (Alexandra Mihailciuc, 2016)

Textul își propune de la bun început să fie un instrument de lucru. Este întocmit după o experiență practică de circa 10 ani, parcursă concomitent cu studii de documentare, expertize, puncte de vedere, confruntări, toate făcute fie pe parcursul acestei perioade, fie în perioada pregătitoare, adică între anii 2000–2005. Viața lui Petre P. Carp și urmele pe care le-a lăsat în comunitatea locală au orientat de la bun început efortul în direcția reabilitării memoriei sale și în același timp a unor inițiative pe care el le-a avut și care sunt încă importante: respectul pentru comunitate și dezvoltarea economică în ansamblu, recunoașterea valorilor locale și încercarea de a încuraja învățământul în zonele rurale, acțiunile directe, etapizate în timp.

Proiectul își propune să depășească conflictele actuale și să asigure continuitatea și utilizarea sitului în interes public și în respectul valorilor pe care locul și le-a dobândit deja de-a lungul timpului. Proiectul cuprinde din acest motiv, pe lângă partea tehnică, legată de reabilitarea clădirilor, o importantă componentă socială, care să permită progresiv cea mai potrivită utilizare a peisajului cultural din regiune.

Textul cuprinde lămuriri specifice contextului Țibănești, dar intenția echipei care participă la proiect este ca el să poată fi utilizat, măcar în parte, în cazuri cu dificultăți similare și astfel eforturile celor care se ocupă de problemele patrimoniului, să fie ceva mai bine fructificate de societate, așa cum este ea acum.

Ansamblul Petre P. Carp în date și fapte – o scurtă cronologie¹

Moșia Familiei Carp cuprindea la data maximei lui înfloriri, adică 1905, un conac construit cu începere din primul deceniu al secolului al XIX-lea de către familia boierilor Carp, atenanse, parc și biserică de sec. XVIII. Satul Țibănești la începutul secolului XX aparținea de județul Vaslui. Despre familia Carp, Constantin Gane scrie în *P.P.Carp și locul său în istoria politică a țării* că s-a stabilit în Moldova în secolul al XVI-lea, venind din Țările Baltice². În anul 1646, armașul Carp Lungul cumpără moșia Țibănești de la vistiernicul Enache. Aceasta este vândută 12 ani mai târziu vistiernicului Necula Manole. Prin cumpărare și moștenire, moșia trece pe la mai mulți proprietari, ajungând în 1750 în stăpânirea lui Nicolae Gherghel.

În anul 1771, când Nicolae Gherghel s-a hotărât să-și vândă proprietatea, marele ban Gheorghe Carp a făcut uz de dreptul de „protismis” și a cumpărat întreg satul Țibănești³.

Marele ban Gheorghe Carp este strănepotul armașului Carp Lungul, nepotul paharnicului Gheorghe Carp și fiul jîtnicerului Toader Carp, căsătorit cu Safta Nacu. Ei au stăpânit moșii atât în Bucovina, cât și în Țibănești, Moldova. A murit în 1802, moșia trecând prin moștenire la fiul său, biv-vel-aga Ion Carp, căsătorit cu Safta Pătrașcu.

Conacul Carp de la Țibănești a fost construit în jurul anului 1820 (1819), de către Ion Carp, având inițial doar o pivniță, parter și un etaj. A construit și biserica cu hramul „Duminica

Tuturor Sfinților”. Fiul său, paharnicul Petrache Carp⁴, întors de la studii de la Viena și Berlin, a dorit să înfrumusețeze domeniul boieresc, amenajând în jurul anului 1830 un parc în jurul conacului. El s-a căsătorit cu Smaranda, fiica boierului Iorgu Radu din Ținutul Tutovei. Obişnuiau să locuiască la conac de la începutul verii până la sfârșitul toamnei, ocupându-se de agricultură și de viticultură⁵. Au avut împreună doar un singur copil: Petre P. Carp, născut la Iași, la 29 iunie 1837. Petre P. Carp a urmat studii liceale la Berlin și apoi studii superioare la Facultatea de Drept și de Științe Politice de la Universitatea din Bonn, unde a obținut titlul de doctor în drept.

În toamna anului 1862 a revenit în țară, devenind cofondator al Societății Junimea din Iași. O parte dintre întâlniri s-au ținut la Țibănești în Conacul Petre P. Carp. Pleacă la București pentru a urma o carieră politică, unde devine membru al Partidului Conservator, ajungând o personalitate marcantă a vieții politice românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX. În anul 1870 devine ministru de externe în Guvernul Manolache Costache Epureanu. Este ales deputat și de două ori prim-ministru (1900–1901 și 1911–1912).

În 1873 Petre P. Carp s-a căsătorit la Viena cu Sevastia, fiica moșierului Ion Cantacuzino, fost ministru. În anul următor, bătrânul Petrache Carp moare, lăsându-i moștenire și moșia de la Țibănești. Implicat în viața politică a României, cu intenția de a moderniza agricultura, Petre P. Carp a continuat să se implice în administrarea moșiei părintești. Petre P. Carp petrecea mult timp la moșia sa din Țibănești, preferând să și-o administreze personal în loc de a arenda pământul unui intermediar. S-a implicat în viața satului: a construit o școală și un dispensar medical și a adus preot, cântăreț, învățători și medic.

În 1890 își construiește propria locuință în București, pe Calea Dorobanți, arhitect fiind Paul Gottereau, arhitectul curții regale și al altor demnitari din București, actualmente Ambasada Turciei.

În vara anului 1905, pe când era retras temporar din activitatea politică, Petre P. Carp a supraetajat conacul, adăugând un al doilea etaj peste etajul existent, cu o terasă mare amplasată peste volumul intrării principale în conac, unde exista o frumoasă vedere asupra parcului.

În perioada Primului Război Mondial familia Carp a locuit la București, în conacul său din Țibănești fiind adăpostit un spital pentru bolnavii de febră tifoidă. A avut patru copii, trei băieți și o fiică, dintre care fiul său, Petre Carp (1890–1916), a murit în Primul Război pe front și a fost înmormântat în mausoleul de la Țibănești. După război, Petre P. Carp a murit la 19 iunie 1919 la Țibănești și a fost înmormântat în grădina conacului, la sud de actualul mausoleu. Mausoleul a fost construit de Sevastia Carp, după moartea lui, iar mormântul a fost reamplasat cu această ocazie alături de alți membri ai familiei.

După moartea lui Petre P. Carp, moșia din Țibănești a fost administrată de soția sa, Sevastia (1853–1947) și fiul său,

1 Fragment extras din *Studiul istorico-arhitectural al conacului Petre P. Carp, din sat Țibănești, comuna Țibănești, județul Iași*, autor: dr. arh. Ruxandra Nemțeanu.

2 Octav-George Lecca, *Familiiile boierești române*, Fundația culturală Libra, Editura Muzeul Literaturii Române, București, f.a., p. 209.

3 Constantin Gane, *P.P. Carp și locul său în istoria politică a țării*, Vol 1, Ed. Ziarului, București, 1936.

4 Agenția Națională de Restituire a Proprietăților, Fond P. P.Carp, Dosar nr. 36/1869, f. 12 – „Dania, Toată partea mea klironomisită de la rep. par. meu p.l.k. din realitățile Țibănești Plasa fundurile județului Vasluiului. Cu minte întreagă și curățenie simțirilor mele cu toată dragoste și blagoslovenie me o dăruiescu din toată inima și sufletu meu Prelubitului meu Nepotu Petru Carp fiu legiuit din părinți lubitul meu frate Petru I. Carp și lubita me cumnata smaranda Născută Radu; Toată parte arătată mai sus se înțelegi pe lângă giumatate Moșie gârbeștii dăvenită mai în nainte tot pre lubitului meu Nepot care toate reo stăpâni. Iar Casili meli din Orașulu Easu cu îngraditura și hanulu cuprins – le dănuiescu lubitului meu frate Petru I. Carp Care le va stăpâni cu dreptă Propietate asa dăruită din toată inim ași tot sufletul cu minte întreaga și curățenie simțirilor de cătră mini sub scrisulu dănuitor ca zidite cu cheltueala și ostineala me. 2) Dănuire descrire mai sus Catre Pre lubitului meu Nepot firește și cu dreptate după legi și formi trage după sini următoarele sarcini: 1 Dănuirile, 2 Sarcinile, a) plata datorilor, b) ? katre Sf. Maria, c) ? Tibăneștilorol, 3 Starea aktivă, 4 Plata slugilor.”

5 Wikipedia (www.wikipedia.org), P. P. Carp, accesat martie 2012.

Fig. 2 Conacul Petre P. Carp, Țibănești, 1937 (Arhiva personală Șerban Sturdza)

Fig. 3 Conacul Petre P. Carp, Țibănești, 2003 (Șerban Sturdza)

Fig. 4 Interior din sala mare a conacului Petre P. Carp, Țibănești, 2003 (Șerban Sturdza)

Fig. 5 Conacul Petre P. Carp, Țibănești, 2016 (Gyuri Ilinca)

Fig. 6 Corp Anexă-Gang, Țibănești, 2017 (Mihai Bodea)

Fig. 7 Fotografie de grup la montarea primei ferme a fierăriei „Batem fierul la conac!”, proiect realizat în cadrul unui workshop de dulgherie cu Les Compagnons du Devoir și Les Charpentiers sans Frontières, Țibănești, 2017 (Mihai Bodea)

Fig. 8 Ateliere de teatru de umbre și art-terapie destinate în mod gratuit copiilor din Țibănești (Alexandra Mihailciuc)

Nicolae Carp, care a continuat să locuiască acolo până la naționalizarea conacului. În urma reformei agrare din 1945, moștenitorii familiei Carp au păstrat conacul și acareturile, plus 69 de hectare de teren⁶.

În martie 1949, proprietatea familiei Carp a fost confiscată de stat⁷, printre clădirile preluate de autorități, conform procesului verbal întocmit atunci, se afla conacul cu 12 camere (și bibliotecă, seră, belvedere), o cramă, trei pivnițe, o lăptărie și locuința administratorului. În conac s-au instalat pe rând sediul C.A.P.-ului Țibănești, sediul asociației agricole locale, școală, Clubul Copiilor.

Parcul conacului a fost lăsat în paragină. În jurul anului 1960, pe terenul parcului s-a construit o școală cu profil profesional – tâmplărie, mecanică, textile. Clădirea școlii și terenul aferent de 2450 mp au intrat în proprietatea Ministerului Educației și Cercetării. În perioada regimului comunist și în anii următori de după Revoluția din decembrie 1989, clădirile de pe domeniul conacului clasat monument istoric categoria B în acea perioadă au fost reparate și consolidate grosolan, neprofesionist.

În anul 1996, s.c. Mihul s.r.l. Iași întocmește expertiza tehnică și proiectul de reparații capitale ale imobilului, pe atunci Clubul Copiilor și Elevilor Țibănești. Expertiza prevede lucrări de consolidare, cămășuire cu beton armat, lucrare executată pe baza unei autorizații de construcție. Cu această ocazie se alterează parțial expresia arhitecturală a fațadelor și a interioarelor, se demolează turnul-latrînă (de formă circulară, în care funcționau toaletele conacului), element arhitectural important, fără să se propună refacerea lui. Execuția este abandonată pe parcurs fără să fie terminată și clădirea rămâne părăsită, privată de bunurile interioare și vandalizată până la preluarea ei de către urmașii lui Petre P. Carp, actualii proprietari.

Între 2001–2005, clădirea a fost vandalizată masiv, dispărând uși, ferestre, pardoseli, decorații interioare și demolându-se turnul anexă. Din anul 2005, clădirile, împreună cu suprafața de 1.5ha aferentă au fost restituite⁸ și utilizate de actualii proprietari, pentru workshopuri și activități didactice și experimentale în domeniul tehnicilor tradiționale de construcție.

Câteva elemente despre evoluția istorică a ansamblului

Clădirea Conacului Petre P. Carp⁹ este amplasată în grădina reședinței, actualmente parc, și este concepută încă de la primele faze de construcție într-o relație strânsă cu vecinătatea imediată și cea a peisajului și geografiei locului.

Reședința a fost plasată în centrul de greutate al teritoriului cu scopul de a-l administra și dezvolta economic și

social¹⁰, în mijlocul satului Țibănești pe o parcelă foarte amplă (la început peste 8ha) situată pe o zonă mai înaltă, neînundabilă și cu vizibilitate spre depresiunea râurilor Călina și Șacovăț, cu vizibilitate spre nord-vest către dealul Cetățuia (loc al unui locaș vechi de cult) și cu vedere spre dealurile sudice ale Moldovei. Locul este situat la o distanță aproape egală de trei centre importante ale Moldovei: Iași, Roman, Vaslui.

Parcul cu o suprafață de cca 8ha ocupă centrul Comunei Țibănești și reprezintă elementul structurant al localității. Satul, la dimensiuni mult reduse față de cele actuale la vremea cumpărării lui de către primii Carpi, a fost extins progresiv în jurul reședinței proprietarului, astfel că în prezent parcul se află în mijlocul localității, perimetrul său fiind ocupat de principalele funcții reprezentative: biserică, casă parohială, primărie, grădiniță, zonă comercială și servicii inițiate de familia Carp¹¹.

De la început, în jurul reședinței familiei Carp, pe suprafața sus amintită, a existat grădina propriu-zisă în legătură directă cu spațiul de reprezentare al reședinței și dezvoltat pe axa nord-sud, care marchează și acum accesul principal în reședință cu rondul plantat din fața intrării, alea plantată și bazinul trilobat, situat la sud. Traversând acest ax al clădirii, compoziția grădinii se dezvoltă spre nord cu o alee de tei și o zonă de belvedere situată în partea cea mai înaltă a terenului care permitea perspective largi către depresiune. Este zona în care și acum se observă elemente arhitecturale din piatră de talie sculptată și grilaje ornamentate din fier forjat.

Axul N-S menționat era accesibil dinspre drumul Iașului printr-un acces așezat la est care făcea legătura cu intrarea principală în reședință. Tot aici, pe latura estică a parcului, sunt amplasate funcțiuni inițial gospodărești (grajduri, bucătării) la parter și la etaj fosta locuință a administratorului; întreaga clădire este de cărămidă fără valoare arhitecturală deosebită, dar cu valoare documentară și ambientală. Teritoriul grădinii era zonificat în funcție de nevoile familiei: seră, zonă de plimbare și arboret, un traseu perimetral pentru plimbări ecvestre sau cu trăsura. Latura vestică a grădinii unde se făcea legătura cu biserica construită de familia Carp era destinată și unui cimitir de familie. Strămoșii lui Petre P. Carp au fost cu toții înmormântați în partea de vest a grădinii, acolo unde mai târziu se va face Mausoleul și unde în continuare urmașii familiei sunt înhumați.

Până în prezent, cercetările întreprinse nu au identificat un autor pentru concepția parcului, dar ele continuă. Se cunoaște faptul că administrarea grădinii, serelor, grajdului, precum și a marii plantații de nuci de pe versantul estic al dealului Candachia erau administrate și întreținute de specialiști austrieci și germani. De asemenea, se cunosc destul de multe elemente referitoare la eforturile și performanțele pe care agricultura și exploatarea pădurii le-au înregistrat aici în perioada Petre P. Carp.

Problemele prezentului

La Țibănești am încercat o geneză post 2004 de tip *slow food* tradusă în *slow architecture/reutilisation/conversion*.

6 Wikipedia (www.wikipedia.org), P. P. Carp, accesat martie 2012.

7 Decret nr. 83/02.03.1949.

8 prin ordinul MEC nr. 4794/11.08.2005.

9 Actualmente conacul Petre P. Carp, din satul Țibănești, comuna Țibănești, județul Iași, este clasat monument istoric, la inițiativa proprietarilor, cu codul IS-II-m-A-04264.02, pe baza solicitărilor din studiul istoric. El este parte componentă a ansamblului de arhitectură „Ansamblul Conacului Petre P. Carp” (cod IS-II-a-A-04264), alături de Corp Anexa Gang (cod IS-II-m-A-04264.05), Mausoleul Familiei Petre P. Carp (cod IS-IV-m-A-04264.03) și biserica „Adormirea Tuturor Sfinților” (cod IS-II-m-A-04264.01). Problemele referitoare la justa clasare a componentelor ansamblului sunt încă parțial nerezolvate, actuala Listă a Monumentelor Istorice din Județul Iași prezentând erori față de documentele avizate anterior. Scopul demersului a fost de a se recunoaște rolul ansamblului istoric în structurarea geografico-economică și istorică a teritoriului și, în același timp, instituirea unui regim de protecție adecvat subordonat administrației centrale. De amintit vandalizări ale conacului și ale mausoleului, lipsa de interes în îngrijirea parcului, distrugerea componentelor de arhitectură valoroase la clădiri și împrejurimi.

10 De remarcat în acest sens întemeierea localității Războieni, la inițiativa familiei Carp, prin transfer de populație, după cât se pare, din zona Onești; realizarea căii ferate forestiere astăzi dispărute, parcelarea cartierului „Zecime” prin donație de teren către țărani combatanți în timpul Primului Război Mondial.

11 Conform studiului istoric, vechimea construcțiilor din incinta Ansamblului Conacul Petre P. Carp este următoarea: Grădina la ființă probabil odată cu ridicarea Conacului înainte de 1830; Clădirea Conacului Petre P. Carp este construită între 1775–1830, ca volum principal și spațiu interior; Pivnița Conacului ocupă parțial perimetrul construcției și are o vechime mai mare de 1830 atestată atât de sistemul constructiv folosit, cât și de materialul pus în operă; Clădirea Mausoleului a fost începută în 1919; Biserica „Duminică Tuturor Sfinților” a fost începută la 1819 și atestată științific la 1846–1849; Clădirea anexă Gang – incinta Ansamblului Conacului Petre P. Carp are o vechime situată în perioada 1865–1870.

Fig. 9 Companionul-fierar Sebastian Palomas face prima lucrare în noua fierărie „Batem fierul la conac!”, Țibănești, 2016 (Alexandra Mihailciuc)

Fig. 10 Toaca metalică a atelierului în proces de făurire, Țibănești, 2016 (Alexandra Mihailciuc)

Fig. 11 Montarea fermelor atelierului „Batem fierul la conac!”, Țibănești, 2017 (Mihai Bodea)

Fig. 12 Dulgheri și ucenici din 5 țări lucrează la transformarea materiei prime în subansambluri ale fermelor, Țibănești, 2017 (Alexandra Mihailciuc)

Fig. 13 Dulgherii de la *Les Charpentiers sans Frontières* folosesc unelte și tehnici tradiționale de lucru, Țibănești, 2017 (Alexandra Mihailciuc)

Fig. 14 Arderea vaselor realizate în cadrul atelierului de olărie, Schitu Stavnic, 2016 (Alexandra Mihailciuc)

Fig. 15 Atelierul de împletituri vegetale, Țibănești 2015 (Alexandra Mihailciuc)

Fig. 16 Atelierul de frescă, Țibănești 2015 (Alexandra Mihailciuc)

De ce? Fiindcă aşază bine lucrurile în comunitate și fiindcă de abia după 10 ani începi să tragi primele concluzii, să existe. Toate acțiunile de aici au o relevanță punctuală, dar și o relevanță de ansamblu sau rețea care va putea fi pusă în evidență în timp.

Proiectul vizează regenerarea conacului și a anexelor în folosul comunității. Conacul va fi destinat parțial desfășurării unor servicii sociale de tip *after school* pentru copiii aflați în dificultate, se desfășoară *workshopuri* de meșteșuguri și formare profesională pentru copiii de la Liceul tehnologic Petre P. Carp. În acest mod, comunitatea locală va fi sprijinită în eforturile pe care le face pentru a depăși starea de sărăcie și disoluție socială în care se află în prezent. Restul conacului va fi destinat unor rezidențe găzduind artiști, muzicieni etc., precum și desfășurării și permanentizării unor școli de vară pentru studenți din domenii conexe arhitecturii și meșteșugurilor tradiționale. Parterul conacului este pregătit să găzduiască un punct muzeal, care poartă figura lui Petre P. Carp numai ca pretext, spațiul încercând să-și dezvolte în timp propria agendă culturală, una proprie preocupărilor comunității.

Proiectul „Batem fierul la conac!” este, de fapt, răspunsul care i s-a dat, pas cu pas, întrebării „ce se poate face cu un monument retrocedat ca ruină, aflat într-un context social problematic?”. O Moldovă săracă, neintegrată într-un circuit turistic, în care lipsa ofertelor culturale autohtone pentru cei tineri este o realitate, izolată, cu o infrastructură deficitară, se întâlnește cu realitatea care vine din lumea arhitecturii: absența unui teritoriu de experiment și lucru nemijlocit pentru tinerii specialiști, dispariția meșterilor care pot executa lucrări de restaurare și nu numai. Să parcurgem și restul datelor despre situația actuală:

– **Situație social-culturală/context:**

- a. Populația suferă de fenomene grave, destructurante la nivel de familie, din cauza migrației forței de muncă și lipsa unor alternative locale. Serviciul medical este insuficient dezvoltat, iar spațiile pentru educație fizică sunt inexistente. Tehnologiile în domeniul construcțiilor și instalațiilor nu asigură nevoile și așteptările locuitorilor, în același timp coerența structurii urbane/rurale și expresia arhitecturii devine haotică și subordonată exclusiv unor interese punctuale deseori discutabile.
Se observă o diferențiere din ce în ce mai pregnantă între bogați și săraci. Există numeroase urmări: vandalizarea unor zone construite cu caracter reprezentativ, creșterea nivelului de infraționalitate în rândul minorilor.
- b. Comuna Țibănești, cuprinzând 5 sate, grupează în Liceul Tehnologic Petre P. Carp (construit în grădina conacului), un număr de cca 1000 elevi. Ei sunt cea mai importantă resursă pe termen lung pentru dezvoltarea localității și au devenit progresiv colaboratori în proiectele inițiate pentru reabilitarea zonei.
- c. Iașiul, situat la 50 km nord, absoarbe aproape în întregime viața culturală și predispune la navetism, afectând sistemul de învățământ local. Nu există oferte culturale decât în mică măsură: fostul taraf de lăutari este descompletat și nu mai deține instrumentele muzicale, fostul muzeu a fost desființat, căminul cultural are o agendă redusă, preponderent destinată nunților.

– **Situație juridică:**

- a. Se observă o multitudine de conflicte generate de recuperarea terenurilor agricole, care crează o situație instabilă.
- b. În acest context, ansamblul Petre P. Carp traversează o perioadă dificilă de administrare: 1,5 ha intrate în posesia proprietarilor beneficiază de proiecte avizate pentru intervenții de reabilitare-restaurare la corpurile de clădire conac și corp-anexă gang, la care, pe baza autorizațiilor

de construcții, se desfășoară progresiv lucrările de intervenții bazate pe o politică pe termen mediu și lung în folosul comunității. Restul de cca 6.5 ha se află în litigiu cu primăria comunei care, în prezent, are posesia teritoriului fără a fi proprietar și a avea actele corespunzătoare. În această situație, integritatea ansamblului este periclitată și obligă moștenitorii la eforturi suplimentare pentru menținerea coerenței spațiale, funcționale și de reprezentare.

– **Concluzii parțiale:**

O intervenție de reabilitare-restaurare-conservare privită în sine nu este sustenabilă decât dacă se conectează pentru o perioadă de timp îndelungată și în fiecare din elementele sale la nevoile reale și așteptările comunității. Din acest motiv, proiectul de reabilitare al ansamblului va fi de lungă durată și va încerca, pe cât posibil, să-i implice de câte ori se poate pe locuitorii comunei; va facilita comunicarea între actorii implicați și va ține cont în limitele posibilului, de nevoile conjuncturale pe care cetățenii le așteaptă.

Detalii de arhitectură

Proiectul își asumă o reconsiderare a imaginii interioare și a arhitecturii inițiale în funcție de stadiul fizic constat la preluarea clădirii și a cercetărilor preliminare începerii oricărei intervenții. În această fază au fost făcute consultări pentru partea de structură (ing. Mihai Ursăchescu) și pentru partea de arhitectură (pe lângă mai mulți colegi de breaslă, o evaluare înaintea intervențiilor a fost făcută și de arh. Ștefan Mănciușescu).

S-au executat sondaje la pereții cămășuiți și s-a evaluat posibilitatea îndepărtării parțiale a cămășuielilor la nivelul parterului. Aderența între beton și cărămidă fiind foarte mare, desfacerea cămășuielii s-a putut face numai cu distrugerea zidăriei de cărămidă, din acest motiv soluția a fost abandonată și s-a încercat mărirea gradului de permeabilitate a zidăriei prin practicarea unor goluri făcute cu carota în suprafețele cămășuielii. Soluția a fost parțial aplicată, apoi abandonată deoarece era ineficientă și greu de utilizat. Pentru continuarea lucrărilor s-a optat la îndepărtarea, acolo unde era posibil, a zonelor de cămășuială încă neterminate în suprafețe mari mai ales la etajul II. S-au făcut în paralel experimente cu tencuieli cu diverse compoziții, evitându-se cimentul și evaluând calitățile de transfer termic și îmbunătățirea confortului la fiecare rețetă. Decizia luată în urma unui an de testări s-a referit la utilizarea tencuielilor de lut. Există mai multe argumente pentru această opțiune, atât din punct de vedere al elementelor de fizica construcțiilor, cât și argumentelor de context local sau economic. Poate fi reținut faptul că înainte de începerea oricăror lucrări, s-a evaluat șansa reală a întregului proiect care presupunea multiple constrângeri: forța de muncă puțin calificată, volumul de lucru amplu, posibilități financiare limitate. În această situație, am clarificat principiile care vor sta la baza operațiilor de intervenție și care au conturat politica și strategiile proiectului.

Nu se mai putea reveni la anumite detalii din arhitectura inițială și, cu această ocazie, singurele lucruri care se pot reface sau replica sunt ușile, tâmplăria, scările. Așa cum spuneam, contextul ne-a obligat la anumite viziuni pe care nu le-am fi avut independent de trecutul clădirii. Refacerea proiectului reinterpretează ceea ce există și recuperează valori existente. Aici intervin:

– **Tratamentul pereților deja cămășuiți.**

S-au aplicat tencuieli de lut în straturi succesive cu adaos de nisip, ultimul strat fiind cu balebă de cal. Sursa materialelor este locală, dozajele cantitative între lut, nisip și apă au fost făcute pe bază de încercări și s-au bazat pe experiența câtorva meșteri locali. Decizia a

Fig. 17 Pregătirea salonului mare al conacului Petre P. Carp în vederea concertului Sonoro Conac, Țibănești 2014 (Andra Podina)

Fig. 18 Atelierul de tencuieli tradiționale, Țibănești 2015 (Alexandra Mihailciuc)

Fig. 19 Atelierul de construcție sobe, Țibănești 2015 (Alexandra Mihailciuc)

Fig. 20 Interior din muzeul comunitar Țibănești, construit de localnici, cu obiecte colectate și selectate din inițiativă proprie (Alexandra Mihailciuc)

Fig. 21 Repetiții pentru concertul Sonoro Conac, Țibănești 2014 (Alexandra Mihailciuc)

Fig. 22 Gardul istoric ce străjuiește proprietatea în partea de nord a proprietății (Șerban Sturdza)

- fost luată după circa 2 ani cu cicluri de îngheț-dezghet fără ca imobilul să fie încălzit. Abia după verificările făcute s-a generalizat sistemul pentru finisarea spațiilor interioare la pereți. Între timp s-au făcut câteva experimente pe suprafețe verticale exterioare la fațadele cămășuite. Meșterul a reușit să realizeze o compoziție satisfăcătoare pentru finisaje exterioare, folosind aceleași materiale ca la interior în dozașe diferite. Prudența ne-a determinat să supraveghem probele pentru câțiva ani și să optăm pentru soluțiile finale la tratarea fațadelor abia după verificarea comportării în timp a probelor. În prezent, decizia pentru tencuielile exterioare nu a fost încă luată.
- În camera cea mai expusă unor condiții de climă defavorabilă (cameră situată pe colțul nord-estic al clădirii, la parter) s-au făcut 2 ani experimente cu **tencuială din hârtie tocată-plăci**, modul de 50x50 cm, realizate sub îndrumarea lui Răzvan Supuran de la Atelierul de Carte. Am constatat că, pe jumătate din suprafața pereților, stratul de hârtie s-a desprins de suportul din beton și în zona de contact între cele două suprafețe a apărut mușegai. Trebuie reținut faptul că opțiunea pentru acest finisaj presupunea folosirea unui liant pentru aderența modulelor prefabricate de hârtie, un amestec de apă cu făină. S-ar putea ca acest liant organic să nu fi fost cea mai bună soluție, dar am pornit experimentul evitând de la început orice liant care nu permite transferul vaporilor prin zidăria cămășuită, din acest motiv nu s-au folosit materiale din gama aracetului. Experimentul a fost interesant și instructiv și credem în continuare, după mostrele executate, că avea calități evidente, nu numai estetice, dar și din punct de vedere al confortului termic în camere. Considerăm că tehnologia ar putea fi reluată cu evidente avantaje. Șantierul n-a putut să și-o asume în continuare datorită riscurilor și necesarului de forță de muncă care depășea posibilitățile momentului.
 - **Tratamentul pereților de la ultimul nivel care aveau numai plasele de armare.** Din cauza faptului că operațiile de cămășuire nu fuseseră terminate la etajul II, tencuielile aplicate în această zonă au fost majoritar tencuieli de var. Finisarea suprafețelor s-a făcut prin văruiere.
 - **Tratamentul pardoselilor.** Pardoselile au pus probleme diverse; pentru pardoselile parterului a fost necesară o reconsiderare a nivelului de călcare și a punerii acestui nivel în relație cu exteriorul datorită faptului că intervențiile făcute în proiectul derulat de S.C Mihul S.R.L. Iași nu ținuseră cont de cotele inițiale. Din acest motiv, intervențiile au fost extrem de dificile și au trebuit adaptate unor situații care au permis numai remedieri parțiale. Pardoselile de mozaic inițiale din zona holului de intrare nu mai existau, dar erau frecvent amintite în descrierile localnicilor. Acest fapt ne-a determinat să optăm pentru realizarea unor pardoseli reci, mai apropiate de cele inițiale și în același timp practice, pentru întreținerea clădirii atâta timp cât e înconjurată de alei de pământ, generatoare de noroi, praf și în consecință suprafețe abrazive pe talpă. S-a ales un finisaj neutru fără valoare stilistică, dar care să pună în evidență continuitatea suprafețelor și un caracter frust, potrivit cu stilul de viață de odinioară al familiei Carp. Pardoselile sunt din șape de beton frecate, fără rosturi, împotriva fisurilor și dilatărilor. Un singur detaliu personalizează suprafețele orizontale de pardoseală: este vorba de o rotunjire a muchiilor acestor dale de beton pe conturul camerei, în preajma pereților. În acest fel se realizează un șanț perimetral de cca 20 cm lățime care este acoperit cu piatră. El are, pe lângă un rol estetic, și rolul tehnic de a coborî eventualul nivel de umiditate sub cota pardoselii și a permite în același timp unor trasee electrice sau de instalații să ocupe un loc ușor de controlat. Există în zonele de legătură între camere dale de piatră din andezit, montate pentru a face trecerea de la o cameră la cealaltă. Prezența lor marchează succesiunea în anfiladă a încăperilor. Singurele camere cu pardoseală caldă, dușumea din lemn de stejar, vor fi holul casei scării și apartamentul administratorului.
 - **Scările**, din fericire, și-au păstrat detaliile de arhitectură și finisajul inițial. Ca atare vor fi puse în valoare corespunzător, fără nici un fel de abateri, atât la profilatura treptelor de lemn, cât și la balustradele din fier forjat sau mâna curentă.
 - **Pardoselile la etajele I și II** urmează să fie realizate din lemn de stejar într-o etapă viitoare. În prezent, din motive de organizare de șantier și financiare, s-a decis păstrarea și completarea dușumelilor oarbe și utilizarea lor fără vreo intervenție inițială. Pentru pardoselile zonelor umede, opțiunile au fost alese cu mare prudență. Deoarece planșeele sunt din lemn și fiindcă nu s-a dorit realizarea unor șape cu beton, s-a optat pentru un finisaj din PVC sudat cu scafe înălțate la perete, montate prin lipire pe suport din plăci de OSB. Instalațiile sunt pozate la vedere pentru o supraveghere atentă, iar expresia spațiului este controlată prin detalii particulare care nu fac referință în nici un fel la moda timpului.
 - **Tavanele** sunt tratate diferențiat. Spațiul parterului este marcat de prezența unor tavane din lemn de stejar masiv care au supraviețuit până în prezent și care fuseseră acoperite cu tencuieli pe suport de trestie. Din cauza modificărilor spațiale survenite în urma intervențiilor la cota pardoselilor, proporțiile inițiale ale încăperilor au fost afectate și ne-au determinat să repunem în discuție întreaga ambianță arhitecturală. Inițial aceste spații fuseseră destinate unor funcțiuni de contact social (sufrageerie, bibliotecă, birou). Am hotărât ca această caracteristică s-o menținem și că în aceste condiții expresivitatea grinzilor de la tavan putea fi pusă în valoare. Deci nu am revenit la acoperirea lor. Am considerat că expunerea lor are o valoare documentar-didactică, deoarece exemplifică logica sistemului constructiv cu detalii de rezemare și juguri pentru eliberarea zonelor cu coșuri pentru sobe și totodată pentru masivitatea lui. De asemenea sunt vizibile tehnologiile pentru realizarea grinzilor făcute din bardă, fără gater sau fierăstrău. Salonul principal a fost prevăzut cu o scafă amplă care termină finisajul pereților și asigură un iluminat ambiental pentru întregul plafon.
 - **Sobe** existente în conac sunt de origine neo-romantică, germană sau austriacă, cele albe sunt sobe de Meissen. Multe dintre sobele din perioada Carp au fost parțial vandalizate înainte de retrocedarea clădirii și apoi refăcute pe parcursul mai multor ateliere de vară. Reconstrucția acestor sobe a presupus etape similare și un tip de gândire care să reușească să refacă din resturile existente volumetria sobelor istorice.
 - **Chestiuni legate de ambianță.** Viața familiei Carp, atât în perioada în care a trăit Petre P. Carp, dar și până la 1949, când imobilul a fost confiscat, era caracterizată prin austeritate și simplitate și era legată de metabolismul vieții rurale, chiar dacă mobilarea sau biblioteca conțin elemente de mare rafinament. Chiar dacă condițiile de exploatare, utilizarea materialelor și o serie de restricții conjuncturale au trebuit luate în considerare și acordate cu prezentul, opțiunea generală a fost de a continua tradiția casei și simplitatea vieții zilnice. Biografia lui Petre P. Carp scrisă de Constantin Gane și multe dintre

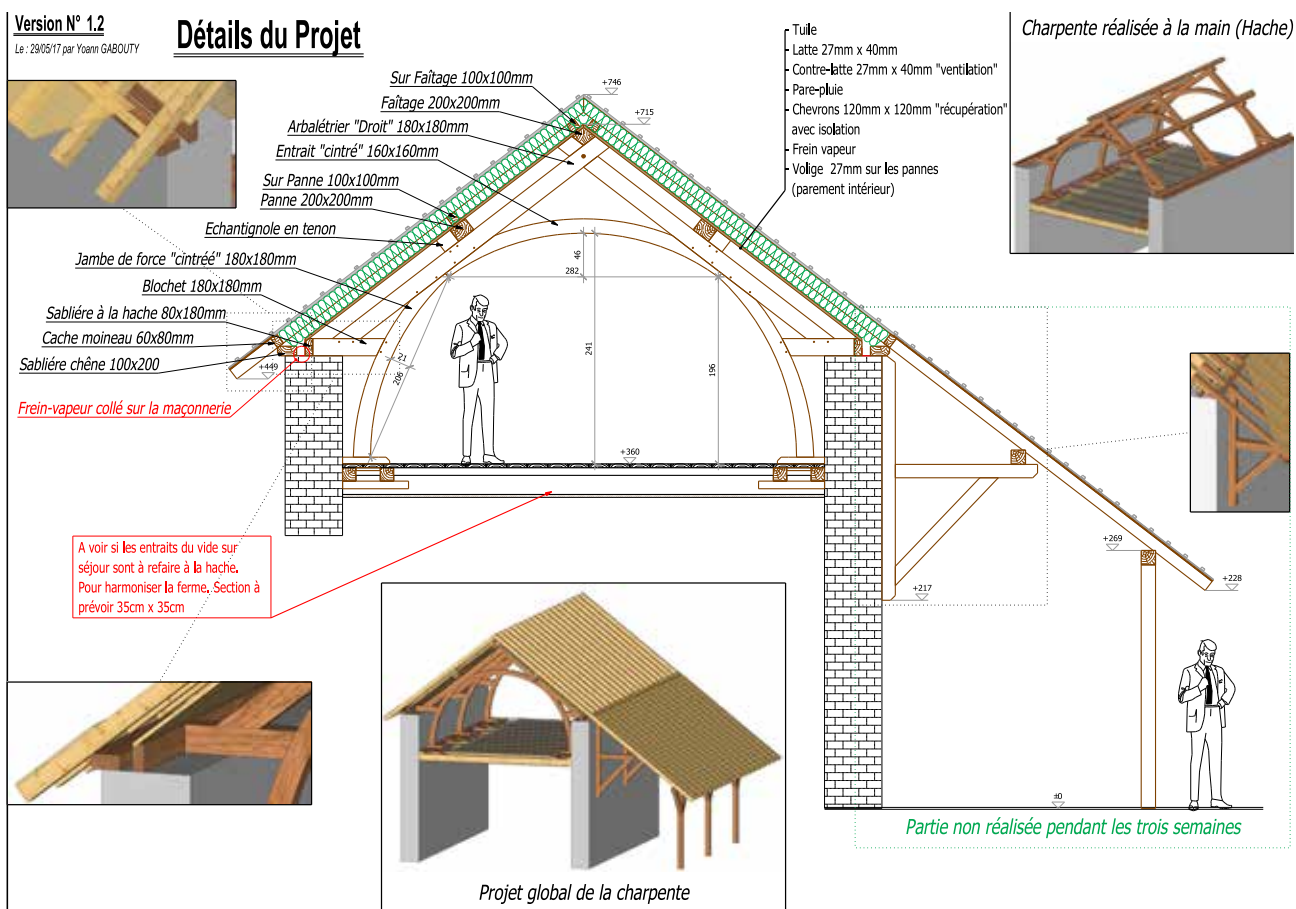

Fig. 23 Mausoleul familiei Petre P. Carp (Arhiva personală Șerban Sturdza)

Fig. 24 Interior din mausoleul familiei Petre P. Carp (Arhiva personală Șerban Sturdza)

Fig. 25 Montarea oglinzii lângă scara principală de acces, conacul Petre P. Carp (Arhiva personală Șerban Sturdza)

Planșa 1 Proiectul șarpantei „Batem fierul la conac!” (realizat într-o colaborare între Laboratorul de arhitectură Prodid și Yoann Gabouty, companion-dulgher)

amintirile păstrate în memoria familiei au devenit repere în opțiunile care ar putea determina ambianța clădirii. Un mic exemplu este opțiunea pentru modul de iluminat al încăperilor sau amplasarea prizelor. Criteriul economic și simplitatea au determinat soluțiile: fiecare corp de iluminat este aprins cu întrerupător-șnur atașat lămpii, desființând în felul acesta întrerupătoarele de pe pereți și obligând utilizatorul la un „ritual” mai puțin obișnuit: aprinderea lămpii din centrul încăperii și conștientizarea acestei neînsemnate acțiuni. Odată cu aprinderea lămpii, percepi camera brusc din mijlocul ei. Prizele sunt plasate la colțurile încăperilor, folosindu-se trasee raționale și fără a influența în nici un fel structurile de rezistență prin șlițuri, carotări pentru doze etc. Firul electric este pozat la joncțiunea între doi pereți și este mascat prin îngroșarea imperceptibilă a tencuielii și rotunjirea colțului. Culoarea lutului a fost apreciată din ce în ce mai mult pe parcursul lucrărilor și un anumit tip de „vot de simpatie” exprimat de participanții la workshop-uri a condus la opțiunea pentru păstrarea ca atare a lutului, fără acoperirea lui cu var. Chiar dacă luminozitatea camerei este diminuată prin nuanța ceva mai întunecată a pereților, intimitatea spațiului interior a câștigat neașteptat de mult. Încăperile devin prietenoase și pereții oferă un suport adecvat pentru obiectele expuse, indiferent dacă sunt fotografii, afișe sau obiecte de artă. Față de acest parietal de culoare brună caldă, tavanul se diferențiază și devine cea mai importantă suprafață de reflexie a luminii din încăpere. Tavanul este alb, văruit și mărginit de o scafă semirotondă și un profil de separație cu peretele de lut. Aici, la separarea între perete și tavan, este și locul pentru pozarea simezelor de expunere. Ambianța spațiului se construiește pas cu pas, dar pornește de fiecare dată de la cele trei elemente ale încăperii: pardoseală, pereți și tavane. S-a constatat că această tratare permite o diversitate foarte mare de utilizare a camerelor și nu are elemente artificiale constrângătoare. De altfel, unul dintre scopurile școlilor de vară, precum și lentoarea cu care evoluează lucrările asigură în straturi succesive de experiențe câștigarea unor atribute ambientale pe care le supraveghem și le îmbogățim în timp. Întregul proiect pune un accent cardinal pe găsirea modalităților de a percepe spațiul actual în legătură cu istoria intimă, dar și cu semnificația socială deosebită a clădirii. Din acest punct de vedere, desfășurarea proiectului și execuției, la fel și utilizarea materialelor, pot fi considerate un dispozitiv pus în slujba memoriei.

- **Camera lui Petre P. Carp** se reface, există elementele inițiale care au fost restaurate – coloanele din stuco-marmură susținute de un schelet de pânză de porumb împletit pe miez de lemn de tei. Acestea reprezintă o tehnologie extrem de veche și un martor valoros pe care îl vom pune în valoare în ambianța camerei, analizând fotografiile istorice.
- În ceea ce privește **fierăria**, amplasată în clădirea Anexă-Gang, povestește despre un mod de a gândi spațiul care schimbă radical lucrurile – apariția unei vitrine cu structură metalică și ochiuri de sticlă între două spații: unul aproape domestic (cu mese, scaune și sobă) și unul aproape mitic (cu forjă, nicovală și metale îndoite). Această confecție unește și separă două lumi foarte diferite, regenerând și aprecierea comunității față de această meserie a fierarului, parțial uitată, parțial socotită ca demodată, parțial asumată de toată lumea ca fiind ceva ușor. Această reamenajare este, din punct de vedere al restaurării, în concordanță cu logica constructivă și cu

continuitatea spațiului. Din punct de vedere tehnic se pune în valoare tehnologia locului.

Din zona confortabilă, urmărești cu fascinație sau măcar curiozitate, transformările unei bare înroșite și atunci știi că o arhitectură bine făcută poate conecta lucrurile.

Cum acționăm?

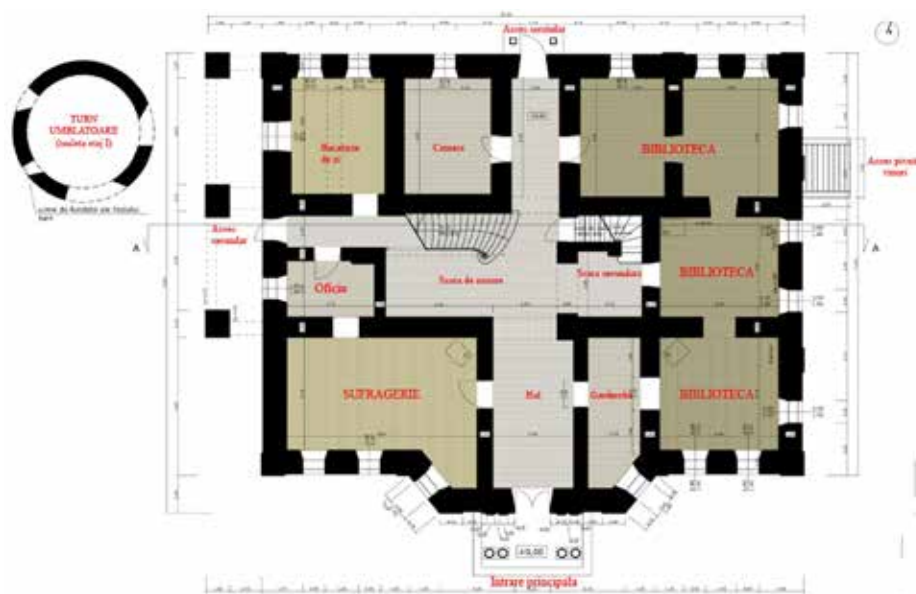
Proiectul de reabilitare este precedat de o fază de culegere de date din teritoriu și din vecinătăți pentru a se evalua cât mai bine pulsul economic, calendarul agricol și al sărbătorilor și posibilitățile colaboratori. În urma cercetării, am hotărât să angrenăm cât mai mulți oameni din localitate în lucrările efective pe care ei încă le cunosc și care s-au dovedit adecvate climei și resurselor naturale din imediata vecinătate: utilizarea pământului, a fibrelor vegetale, a apei, a elementelor recuperabile din orice domeniu.

Lată câteva urme pe care strădania de peste 10 ani a grupurilor implicate le-a lăsat în comunitate:

1. Proiectul ocupă „găurile” din pregătirea academică a specialiștilor (viitori arhitecți, ingineri, profesori etc.), cărora li se oferă în perioada de vară o alternativă de a-și completa studiile teoretice cu lucrări practice de simplitate mică și medie. Îndrumarea se face cu persoane calificate, utilizând resursele locale, meșteri sau cunoscători ai tehnicilor tradiționale și, când e cazul, invitând competențe din afara comunității. Șantierul devine o oportunitate pentru un transfer de cunoștințe și adecvarea lor la necesități între localnici și vizitatori. Se caută ca efectele colaterale activității propriu-zise să devină semnificative pentru participant. Ideea centrală devine participantul îmbogățit; prezența unui număr mare de persoane active din grupe de vârste, domenii și naționalități diverse care-și completează cunoștințele în domeniul tehnologiei construcțiilor în paralel cu experiențele și preocupările personale expuse în demonstrațiile și întâlnirile de seară. Tehnicile tradiționale sunt deschise în primul rând comunității, pornind de la conac, în ideea unei recuceriri prin imitație dinspre cel mai important loc din sat spre casele individuale. În această idee, am lucrat cu oamenii locului, chiar dacă erau nepregătiți atât din punct de vedere al îndemânării, cât și al mentalității. Locul le aparține lor, deci ideea proprietății e partajată, unul fiind deținătorul și alta fiind utilizarea.
2. Politica a fost una în care spațiile au fost cucerite gradual, printr-o atentă analiză a ceea ce este mai rațional și proteic ca pas următor. Casa a fost utilizată încă din șantier, cu decizii de multe ori surprinzătoare, care uneori vin să pună în legătură momentul actual cu unul viitor, pentru a exista pentru comunitate o proiecție concretă a gândului final; așa a apărut un perete-oglină pe scara principală de acces, în plin șantier.
3. Geneza obiectului de design: o conlucrare arhitect-meșter-ucenic din comunitatea locală. Am încercat să descoperim traseul obiectului pentru cât mai mulți oameni și noi înșine să ne îmbogățim înțelegerea asupra procesului și materialelor, încercând perfecționarea lor. Fiecare obiect de aici este născut dintr-un proces de cerere și ofertă. Am făcut obiecte de interes comunitar (stația de autobuz a comunei, sfeșnicul pentru biserică, cuptorul de pâine), în colaborare cu biserica sau primăria. Am împrumutat obiectele noastre făurite la fierărie pentru festivități din comunitate. Am susținut crearea unor produse locale, astfel a apărut *Magiunul de Țibănești*, făcut din prunii Carpilor. În cadrul atelierelor de vară am generat: săpunul cu mirodenii locale (România), experimentarea formei și tehnologiilor pentru făcutul lumânărilor de ceară (România), lucrul cu pielea și învățarea

Planșa 2 Imaginea din satelit a satului Țibănești cu amplasarea conacului Carp
(Laborator de arhitectură Prodid)

PLANȘA NR. 34
Ansamblul Conacului P.P. Carp din Țibănești, Județul Iași.
Relevul parterului cu destinația camerelor din perioada P.P. Carp.

Planșa 3 Relevul parterului conacului Petre P. Carp cu funcțiunea camerelor din perioada Carp
(Laborator de arhitectură Prodid)

Domeniul P.P. CARP, proprietatea Elisabeta Sturdza, in suprafata de 8ha (6,5 suprafata forestiera+ 1,5 suprafata descoperita) - au fost exceptate de la aplicarea legii reformei agrare, conform legii 187 din 23 martie 1945

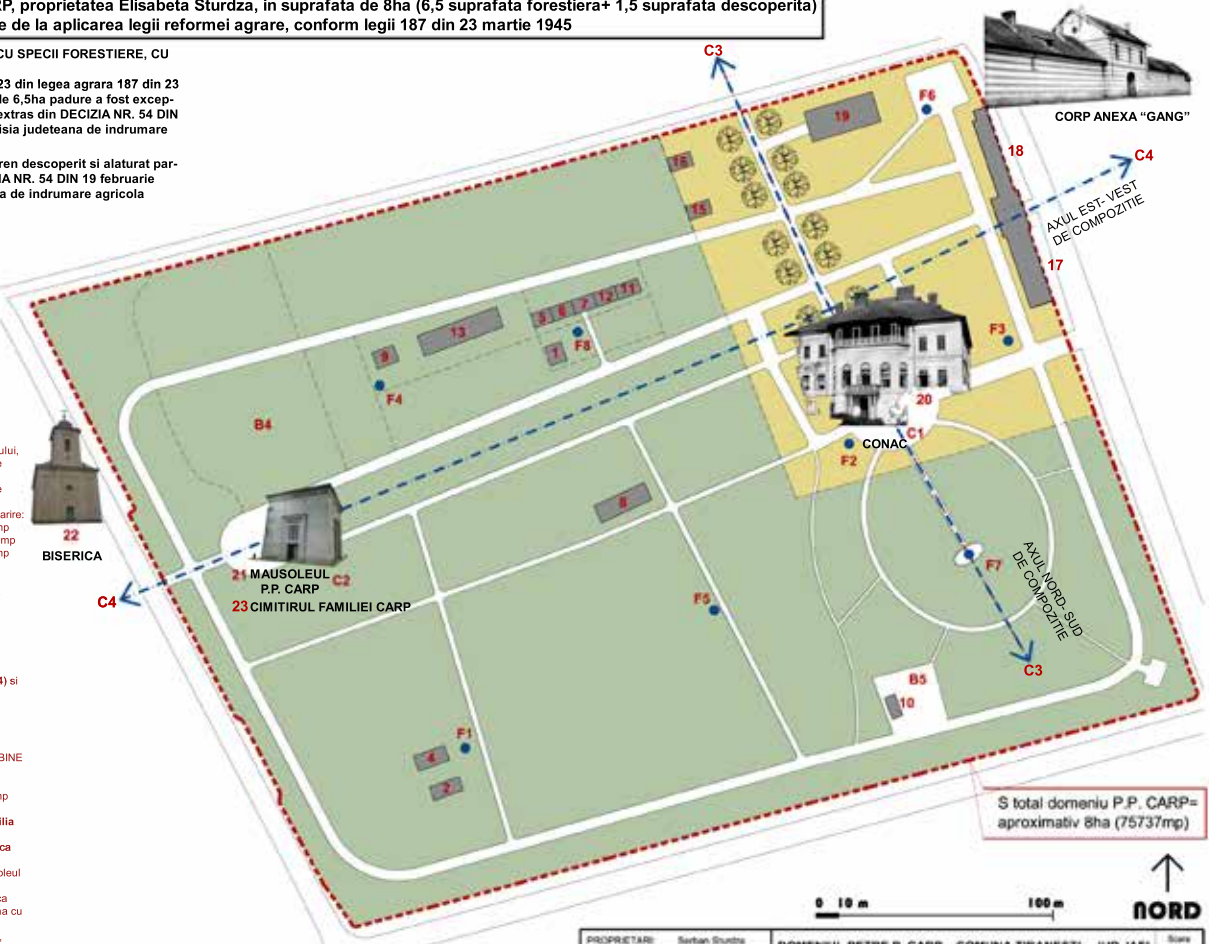
- SUPRAFATA-PADURE ,CU SPECII FORESTIERE, CU S= 6,5ha.**
In conformitate cu art. 23 din legea agrara 187 din 23 martie 1945 suprafata de 6,5ha padure a fost exceptata de la expropriere (extras din DECIZIA NR. 54 DIN 19 februarie 1946- comisia județeană de îndrumare agricola Vaslui).
- CONACUL cu 1,5ha - teren descoperit si alaturat parcului (extras din DECIZIA NR. 54 DIN 19 februarie 1946- comisia județeană de îndrumare agricola Vaslui)**

LEGENDA

- LIMITA PROPRIETATE
- CORP CLADIRE existent
- TEI
- FANTANA
- AXE DE COMPOZITIE PEISAGISTICA

FUNCTIUNILE DOMENIULUI

- a) administratie si intretinere:**
- drum construit pe perimetrul domeniului, flancat pe ambele parti de plantatii de copaci cu rol de protectie la vant
- alee de acces si legatura utilitara între diverse functii
- cladiri pentru administratie si gospodarie:
01. CLADIRE PERSONAL, S= 60mp
02. LOCUINTA PERSONAL, S= 50mp
04. CLADIRE PERSONAL, S= 60mp
15. ATELIER DE REPARAT uneltile agricole si tamplarie
16. DEPOZIT UNELTE AGRICOLE
17. BUCATARIE, AFUMATOARE, SPALATORIE
18. GRAJUD CAI
20. CONAC
23. CIMITIRUL FAMILIEI CARP
21. MAUSOLEUL P.P. CARP
- b) nevoi de hrana si provizii pentru oameni si animale:**
- pasune in padure pentru animale (B4) si gradina flori pentru albine (B5)
- cladiri:
05. COTETE PASARI, S= 18mp
06. GRAJUD VACI, S= 18mp
07. COCINA DE PORCI, S= 38mp
10. SUBSOL, DEPOZIT STUPE ALBINE
11. GHETARIE
12. SAIVAN OIL, S= 38mp
13. MAGAZIE CEREALE, S= 224mp
- fantani: F1... F8
- c) nevoi de reprezentare pentru familia P.P. Carp - Sturdza:**
C1. conacul si compositia peisagistica din jur
C2. cimitirul cu mormintele si mausoleul P.P. Carp
C3. axul de reprezentare peisagistica nord- sud: aleea de tei, conacul, poiana cu flori si bazinul ornamental
C4. axul est- vest: accesul principal, conac, aleea spre mausoleu, drumul de acces la biserică

S total domeniul P.P. CARP= aproximativ 8ha (75737mp)

PROPRIETARI	Serban Sturdza Alexandra Sturdza Alexandra Sturdza	DOMENIUL PETRE P. CARP, COMUNA TIBANESTI, JUD. IASI	Scara 1:1.500 Data 18.09.2013
SITUATIA INITIALA inainte de 1945, momentul 1945 si pana in anul 1949, conform arhive			PLANSĂ 1

NOTA: RECONSTITUIREA PLANSEI S-A FACUT CONFORM DECIZIEI NR. 54/ 19.02.1946 A COMISIEI JUDEȚENE DE ÎNDRUMARE AGRICOLA VASLUI Intocmit arh. Serban Sturdza

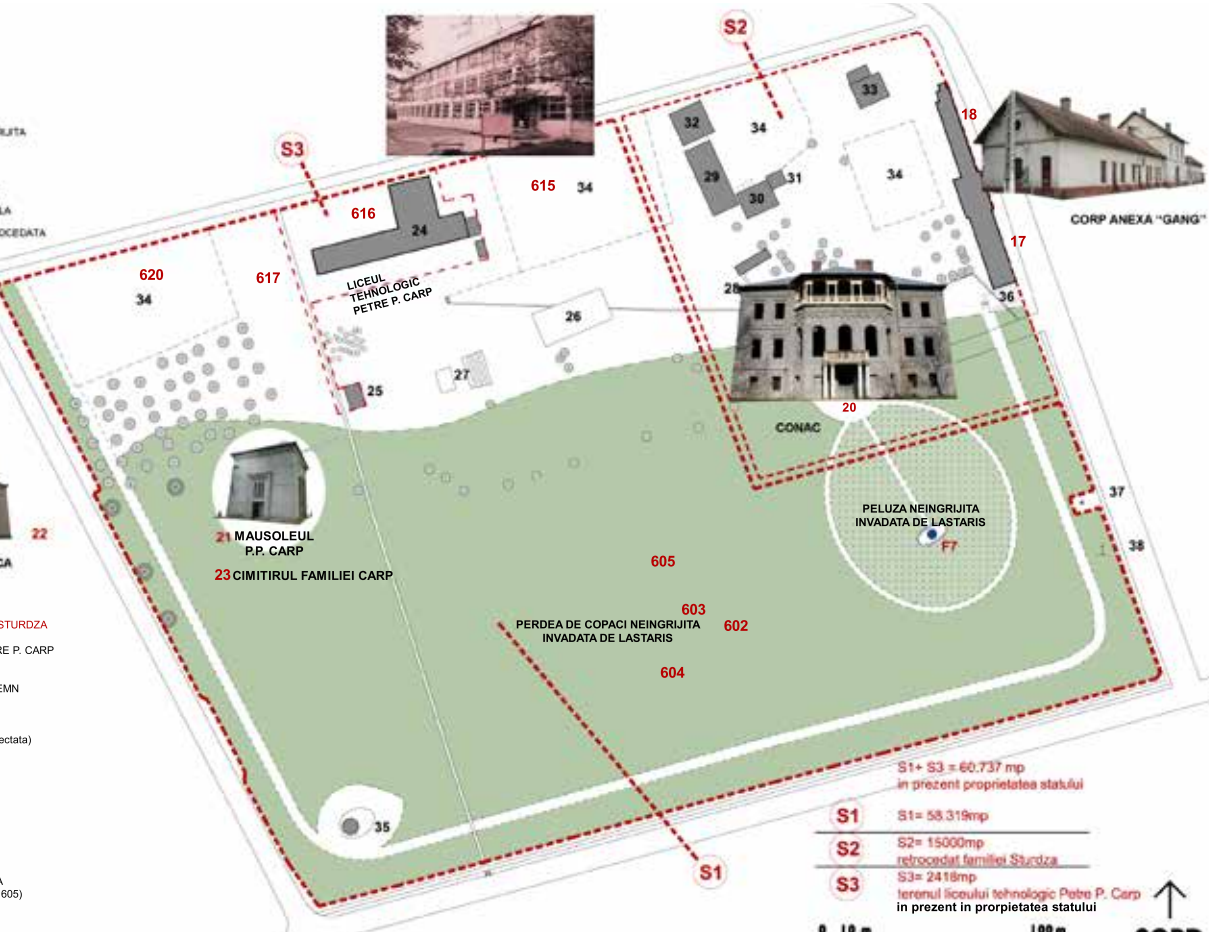
Planșa 4 Domeniul Petre P. Carp, situația inițială, până în 1949 (Laborator de arhitectură Prodid)

LEGENDA GRAFICA

- ARBUST EXISTENT
- COPAC EXISTENT
- BRAD EXISTENT
- CORP CLADIRE
- PERDEEA DE COPACI NEINGRIJITA SI INVADATA DE LASTARII
- PELUZA NEINGRIJITA SI INVADATA DE LASTARII
- LIMITA PROPRIETATE STAT
- LIMITA PROPRIETATE SCOLA
- LIMITA PROPRIETATE RETROCEDATA

LEGENDA

- 17. BUCATARIE
- 18. BUCATARIE
- 20. CONAC
- 21. MAUSOLEUL P.P. CARP
- 22. BISERICA
- 23. CIMITIRUL FAMILIEI CARP- STURDZA
- F7 FANTANA (DEZAFECTATA)
- 24. LICEUL TEHNOLOGIC PETRE P. CARP
- WC
- 25. TERCEN DE SPORT
- 26. SCENA TEMPORARA DIN LEMN (descoperita)
- 27. ANEXA
- 28. ANEXA
- 29. CENTRALA TERMICA
- 30. CENTRALA TERMICA (dezafectata)
- 31. POST DE TRANSFORMARE
- 32. ANEXA
- 33. PSI
- 34. ZONA AGRIGOLA
- 35. CHIOSC
- 36. PIVNITA
- 37. BUST P.P. CARP
- 38. CRUCE
- ZONA CULTIVATA SI LIVADA (PARCELELE 615, 617, 620)
- PEPINIERA PENTRU LIVADA (PARCELELE 602, 603, 604, 605)

S1+ S3 = 60.737 mp in prezent proprietatea statului
 S1 = 58.319mp
 S2 = 15000mp retrocedat familiei Sturdza
 S3 = 2418mp terenul liceului tehnologic Petre P. Carp in prezent in proprietatea statului

DOMENIUL PETRE P. CARP, COMUNA TIBANESTI, JUD. IASI	Scara 1:1.500 Data 18.09.2013
SITUATIA ACTUALA extras din ridicarea topo- cadastrala / mai 2012	PLANSĂ 2

NOTA:
Corpurile de cladire si functiunile marcate ROBU sunt atestate in procesul verbal anexat actului de expropriere din 4 martie, 1949

Planșa 5 Domeniul Petre P. Carp, situația actuală (Laborator de arhitectură Prodid)

principalelor tipuri de cusături (America), execuția lingurilor din lemn (Anglia), atelierul de pâine și patiserie (Polonia).

Rezolvarea problemei proximităților și a deșeurilor (arhitecturale, de sol, educaționale, culturale) a fost o altă provocare a proiectului, una conținută de aproape orice sit de acest tip. Cum le asimilezi? Cum le relaționezi cu fondul construit actual? Ce tip de atmosferă, spațiu sau detaliu construiești în imediata vecinătate a monumentului?

4. Două ateliere locale de producție au fost utilizate și dotate: un atelier de tâmplărie și unul de fierărie. Ambele aveau să lucreze cu localnici și trebuiau să se concentreze pe reparații-confecții pentru regenerarea conacului. Un prim pas important în acest sens a fost închiderea conacului cu ferestre și uși realizate la atelierul local. Elementele de feronerie sunt prezente de la mânere și șilduri și până la console, cuiere, vitrine, elemente de mobilier sau chiar accesorii. Am condus către stabilizarea parțială a relațiilor economice (prin crearea de locuri de muncă – 12 fixe și 25 sezoniere).
5. De 10 ani ținem un curs de fierărie adresat gratuit tinerilor din Țibănești, cu fierari-calfe-călătoare de la *Les Compagnons du Devoir*. Cei mai buni elevi ai fierăriei au fost trimiși în formări profesionale și vizite de studiu în Muizon (unde este un important centru de companioni), Paris, Horezu și Curtișoara, încercând astfel să definim un patrimoniu comun și să încurajăm o percepție pozitivă asupra meseriei de fierar.
Am organizat 11 ediții ale workshop-urilor de meșteșuguri tradiționale și tehnici experimentale „Batem fierul la conac!”¹², cu participanți locali și internaționali, deschizând lumea „făcutului” și a meseriilor către tineri profesioniști din domenii conexe arhitecturii, dar și către alte categorii de oameni, care au îmbogățit proiectul cu viziunea lor. Am organizat un workshop internațional de dulgherie împreună cu *Les compagnons du Devoir* și *Les charpentiers sans Frontières*, care și-a propus să refacă, prin tehnici tradiționale de lucru cu lemnul, fermele de deasupra fierăriei „Batem fierul la conac!”. În 4 săptămâni, am putut urmări traseul lemnului, de la arborele ales din pădure (pe baza unui desen stabilit în prealabil), la produsul finit – fermele premontate și ansamblate la fața locului.
6. După 9 ani de funcționare la o margine de sat, am decis să mutăm fierăria „Batem fierul la conac!” în centrul Țibăneștiului. Noua fierărie s-a născut după un șir lung de observații și o vizită în satul Șona, la *Fierăria lui Lazăr*, unde am observat importanța ocupării unui punct central în sat. Fierăria a fost mutată în cadrul unui proiect cultural care și-a propus transformarea creativă a spațiului în 7 zile. Am făcut planurile de mobilare ale noului spațiu și am analizat diverse idei, ca să vedem dacă e ceva, ca logică a spațiului, care merită transferat din vechea fierărie. Am conchis că pereții făurăriei vechi aveau o materialitate aparte. Folosiți inițial ca mediu de comunicare prin desen între elevii români și fierarii francezi, mai apoi ca mic dicționar bilingv personalizat, pereții au fost umpluți cu „credințe”, proiecte sau citate, iar percepția lipsă a fost contrazisă prin textură și prin unelte agățate sau alte artificii. Așa că am hotărât să recreăm fierăria

care „trăiește” prin pereți, într-o formulă mai organizată. Parcursul inițiativ al spațiului, dorit de *companioni*, a fost evocat prin scrierea a trei dintre regulile *compani-onajului* pe cele două arcade și pe o a treia, sugerată: – „ni s'asservir, ni se servir, mais servir”, „să fii priceput, liber și generos”, „fiecare să se împlinească prin meșteșugul său într-un spirit de deschidere și comuniune”. Dicționarul român-francez a fost organizat de-a stânga și de-a dreapta arcadei de lângă forjă (în stânga uneltele, în dreapta acțiunile). Peretele din fundal, capătul de perspectivă, inaugurat de pictorul Andrei Rosetti, ar trebui să fie o pânză liberă pentru altcineva, în fiecare an.

7. Ceea ce facem a fost comunicat în multe moduri și pentru toată lumea, în ideea că patrimoniul ne aparține tuturor: organizarea concertului de muzică de cameră *Sonoro Conac*, proiectarea unor materiale despre permacultură, arhitectură sau design pe pereții clădirilor ansamblului etc. Am amestecat satul și orașul: meniurile, obiceiurile, muzica, am adus figuri cheie care să aibă puterea exemplului personal, am creat evenimente care să intersecteze lumile. În favoarea comunicării și extensiilor referitoare la accentuarea și analiza proceselor, activitățile de șantier s-au desfășurat concomitent cu educația din domeniul vizualului (*Școala de Poetică Fotografică și Marea Hoinăreală – Sorin Onișor*, au documentat atelierelor de intervenție și realitățile satului, construind expoziții în timp real, comunicări și cursuri de estetică vizuală și tehnică fotografică). Am organizat ateliere de educație în domeniul patrimoniului pentru copiii și adolescenții din Țibănești, precum și ateliere de art-terapie.
8. Am înființat prima spălătorie comunitară gratuită din mediul rural în colaborare cu un ONG local. Spălătorია funcționează în centrul localității Țibănești și este deschisă zilnic pentru localnici. Printr-un circuit animat de voluntari se colectează, spală, usucă și restituie hainele persoanelor care nu se pot deplasa. Înainte de cultură și patrimoniu, e nevoie de acțiuni concrete, ușor de înțeles și care să încurajeze deschiderea comunității față de cauză.
9. Am ațâțat facerea muzeului comunitar Țibănești într-un spațiu al proiectului, dat în folosință gratuită, unde oameni din sat au depozitat și au compus simezele, după propriile principii. Procesul și selecția de obiecte sunt relevante pentru ceea ce e perceput ca valoare în prezent în lumea satului și reprezintă începutul unui punct de dialog. Muzeul face parte din tentativa de a crea ceea ce numim un „Cărturești rural”, adică un spațiu socio-cultural care ar trebui inventat în sate.
10. Oamenii cunosc mai bine istoria ansamblului Petre P. Carp și valoarea lui de-a lungul timpului; de aici decurg șanse mai mari de protecție a sitului.
Am încurajat povestă și repovestirile în jurul proiectului. Povestea e cel mai bun mediu de transmitere a unui mesaj. În plus am deschis o zonă de cercetare a locului în colaborare cu Muzeul Țăranului Român: Cum era perceput Carp? Cum e văzut „Batem fierul la conac”? Care sunt rănilor comunității? Dar interesele? Ce tradiții, meșteri, cunoștințe există în zonă? Ce produse locale se pot comercializa? Care e imaginarea locului?
11. Experiențele de la Țibănești au generat 2 cărți: *Arta feroneriei. Ghid practic de fierărie pentru copii și adulți*, de Sylvain Gabriel și Alexandra Mihailciuc și *În jurul focului. Arhitectură, tradiție și inovație în sisteme de încălzire și gătit*, de Alexandra Mihailciuc. Ambele pot fi privite și ca sisteme de diseminare alternative, căci pleacă de la

12 Instituții implicate: Fundația Pro Patrimoniu, Les compagnons du Devoir, Les charpentiers sans Frontières, Direcția județeană pentru cultură și culte Iași, Liceul Tehnologic Petre P. Carp, Primăria Țibănești, Ministerul Culturii Franța, Școala de Poetică Fotografică, Muzeul Țăranului Român, Institutul Francez din Iași și colaboratori. Participanți: aproximativ 1200 persoane active.

experiențe ale șantierului de la Țibănești. În cele două cazuri tradiția și modernitatea coexistă.

12. Întregul proiect e gândit pentru replicare în rețea, pentru a ușura munca altora în adaptarea unor soluții testate aici. Țibăneștiul iese din anonim și intră în rețeaua localităților de interes pentru turism cultural și educație în domeniul tehnicilor de construcție și dezvoltă proiecte comune cu alte puncte din rețea: Piscu, Bunești, Șona, Curtișoara, Apoș, Cârțișoara, Dealu Cerului etc. Se crează legături prin transfer de competențe (fierații francezi din Țibănești au activat ateliere în mai multe locuri din țară). Transmiterea arhitecturii, a tehnicilor de construcție tradiționale și a respectului pentru patrimoniul construit se face progresiv și este prezent în fiecare din activitățile colaterale generând respect.

Concluzia

Actul de restaurare nu este singular, el se topește într-o multitudine de activități și face parte dintr-o suită metabolică ce vizează în final normalitatea. Ne interesează raportul „hartă-teritoriu”. Harta este mentală, se bazează pe cercetare, strategie și are ingrediente utopice inerente. Teritoriul este realitatea curentă, în veșnică schimbare și niciodată cunoscut pe de-a-ntregul. Binomul hartă-teritoriu impune un efort de echilibrare continuu, adaptare a proiectelor și în același timp fermitate pentru păstrarea coerenței de ansamblu a proiectului. Elementul surpriză dat de activitățile colaterale care se desfășoară pe lângă cea principală, de consolidare-reabilitare-restaurare, menține vitalitatea programelor care cresc în fiecare an. Recuperarea obiectelor din zona urbană a fost transferată în ruralitate, într-un mod cât se poate de interogant. Am încercat, prin tot ceea ce am făcut, să revărsăm dinspre conacul Petre P. Carp spre comunitate tehnologii, cunoștințe, materiale, forme noi de obiecte, moduri de a utiliza spațiile cu scopul de a pune într-un circuit firesc o multitudine de relații care au fost degradate până la derizoriu pentru o lungă perioadă de timp. În prezent se analizează conceptul „tradițiilor creative” care să scoată din mentalul colectiv percepția falsă asupra patrimoniului considerat un subiect desuet, romantic și non-productiv. Deja sunt în pregătire colecții de obiecte (de ceramică, metal, lemn) produse în atelierele din zonă care să răspundă unor nevoi actuale și să asigure locuri de muncă.

Echipele care sunt implicate în proiect și totodată în viața comunității depășesc limitele proiectului de arhitectură propriu-zis. Ele adoptă o atitudine pro-activă, încercând să creeze în etape succesive viitoarele proiecte care vor întregi un peisaj cultural încă neconștientizat. În acest sens, se fac studii pentru întregul ansamblu istoric incluzând și parcul, indiferent de situația administrativă actuală. Se evaluează potențialul unor localități învecinate care pot deveni la un moment dat parte dintr-o configurație cultural-economică mai puternică și atractivă: Țibănești – Jigoreni (biserica de lemn monument istoric) – 10 Prăjini (fanfare) – Schitu Stavnic (olărit) – Dagâța (conac și biserică).

Acest mod de a privi lucrurile cere un efort suplimentar pentru a federa toate activitățile (șantier de restaurare, contacte cu comunitatea etc.). Sustenabilitatea procesului se obține într-un timp îndelungat, deseori depășind termenele prevăzute și trebuie asumată ca atare. Acțiunea într-o zonă cu patrimoniu protejat cere perseverență și un anumit tip de coeziune socială din partea comunității. Este singura șansă pentru a nu fi reeditate actele de distrugere ale ansamblului Petre P. Carp, survenite în perioada 1949 și 2000–2005.

Bibliografie

-
- Alexander, Christopher, *The Timeless Way of Building*, Oxford University Press, New York, 1979.
-
- ANR, Fond. P. P. Carp, Dosar 11/1847, dosar 20/1867, dosar 36/1869, dosar 40/1877.
-
- Calame, François, *Bouts de bois/bois de bout, L'atelier de Normandie*, Editions A Die, 2004.
-
- Calame, François, *Charpentiers sans Frontières, L'atelier de Normandie*, Centre régional de culture ethnologique et technique de Basse-Normandie, 2013.
-
- Cantemir, Dimitrie, *Descrierea Moldovei*, Minerva, București, 1981.
-
- Choay, Françoise, *Patrimoniul la răscruce. Antologie de luptă*, trad. Kázmér Kovács, Editura Ozalid, București, 2014.
-
- Gane, Constantin, *P. P. Carp și locul său în istoria politică a țării*, Vol 1, București, 1936.
-
- Lecca, Octav-George, *Familie boierești române*, Fundația culturală Libra, Editura Muzeul Literaturii Române, București, f.a.
-
- Lupu, I. A., Luca, P., Cogean, E., *Parcul dendrologic, pădurea comunală și aspecte ale urbanizării localității Țibănești*, Iași. Culeg. Stud. Art. Biol. Grăd. Bot. Iași, 1982.
-
- Pallasmaa, Juhani, *The Thinking Hand. Existential and Embodied Wisdom in Architecture*, Wiley, 2009.
-
- Vărtosu, Emil, *Napoleon Bonaparte și Proiectul unei Republici Aristo-democraticești în Moldova. Aspecte ale urbanizării localității Țibănești*, București, 1947.
-
- www.ziaruldeiasi.ro/data/_editor/LMI-IS.pdf, accesat la 01.11.17.